

Projekt

z dnia 12 lutego 2024 r.

Zatwierdzony przez

**UCHWAŁA NR
RADY POWIATU SŁUPSKIEGO**

z dnia 2024 r.

w sprawie uchwalenia Powiatowego Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej na lata 2024 – 2026

Na podstawie art. 180 pkt 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2023 r. poz. 1426 ze zm.) w związku z art. 12 pkt 11 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (Dz. U. z 2022 r., poz. 1526 ze zm.) uchwala się, co następuje:

§ 1. Uchwala się Powiatowy Program Rozwoju Pieczy Zastępczej na lata 2024 – 2026, stanowiący załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Zarządowi Powiatu Słupskiego.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

**POWIATOWY PROGRAM
ROZWOJU PIECZY ZASTĘPCZEJ
NA LATA 2024 – 2026**

SŁUPSK 2024

Spis treści:

I.	WSTĘP	3
II.	REKOMENDACJE DLA POWIATOWEGO PROGRAMU ROZWOJU PIECZY ZASTĘPCZEJ NA LATA 2024 – 2026	4
III.	CHARAKTERYSTYKA I ANALIZA RODZINNEJ PIECZY ZASTĘPCZEJ W POWIECIE SŁUPSKIM.....	5
IV.	CHARAKTERYSTYKA INSTYTUCJONALNEJ PIECZY ZASTĘPCZEJ W POWIECIE SŁUPSKIM.....	13
V.	USAMODZIELNIANI WYCHOWANKOWIE PIECZY ZASTĘPCZEJ.....	16
VI.	ANALIZA ZAGROŻEŃ ŚRODOWISK RODZIN NATURALNYCH.....	18
VII.	LIMIT RODZIN ZASTĘPCZYCH ZAWODOWYCH W LATACH 2024 – 2026	25
VIII.	CELE I KIERUNKI DZIAŁANIA POWIATOWEGO PROGRAMU ROZWOJU PIECZY ZASTĘPCZEJ NA LATA 2024 – 2026	25
IX.	PLAN ROZWOJU RODZINNEJ PIECZY ZASTĘPCZEJ	31
X.	PLAN OGRANICZANIA LICZBY DZIECI W INSTYTUCJONALNEJ PIECZY ZASTĘPCZEJ.....	32
IX.	ŹRÓDŁA FINANSOWANIA PROGRAMU	32
X.	ODBIORCY PROGRAMU	32
XI.	REALIZATORZY PROGRAMU	33
XII.	MONITOROWANIE REALIZACJI PROGRAMU	33

I. WSTĘP

System pieczy zastępczej to zespół osób, instytucji i działań mających na celu zapewnienie czasowej opieki i wychowania dzieciom w przypadkach niemożności sprawowania opieki i wychowania przez rodziców. Funkcjonowanie pieczy zastępczej reguluje ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, która obowiązuje od dnia 1 stycznia 2012 roku. Ustawa określa kompetencje dla jednostek samorządu terytorialnego oraz organów administracji rządowej. Gmina odpowiedzialna jest za pracę z rodziną przeżywającą trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, w tym za poradnictwo specjalistyczne dla rodzin i zapewnienie usług asystentów rodziny. Do zadań własnych gminy należy również tworzenie i rozwój systemu opieki nad dzieckiem, w tym placówek wsparcia dziennego, a także współfinansowanie pobytu dzieci z terenu gminy w pieczy zastępczej. Do zadań własnych powiatu należy:

- 1) zapewnienie dzieciom pieczy zastępczej w rodzinach zastępczych, rodzinnych domach dziecka oraz w placówkach opiekuńczo-wychowawczych,
- 2) organizowanie wsparcia osobom usamodzielnianym opuszczającym rodziną i instytucjonalną pieczę zastępczą,
- 3) tworzenie warunków do powstawania i działania rodzin zastępczych, rodzinnych domów dziecka i rodzin pomocowych oraz szkolenie i kwalifikowanie kandydatów do pełnienia tych funkcji,
- 4) organizowanie wsparcia dla rodzinnej pieczy zastępczej, w szczególności przez tworzenie warunków do powstawania grup wsparcia i specjalistycznego poradnictwa,
- 5) prowadzenie placówek opiekuńczo-wychowawczych oraz placówek wsparcia dziennego o zasięgu ponadgminnym,
- 6) wyznaczenie organizatora rodzinnej pieczy zastępczej.

Do kompetencji samorządu województwa należy organizowanie i prowadzenie ośrodków adopcyjnych oraz prowadzenie ośrodka preadopcyjnego i regionalnej placówki opiekuńczo-terapeutycznej.

Zgodnie z art. 182 ust. 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej zadania powiatu w zakresie pieczy zastępczej starosta wykonuje za pośrednictwem powiatowego centrum pomocy rodzinie oraz organizatorów rodzinnej pieczy zastępczej. Starosta Słupski zarządzeniem nr 91/2011 z dnia 3 października 2011 roku organizatorem rodzinnej pieczy zastępczej w powiecie wyznaczył Powiatowe Centrum Pomocy

Rodzinie w Słupsku, w związku z czym większość zadań powiatu z zakresu ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej realizowanych jest przez tę jednostkę.

Art. 180 pkt 1 wyżej cytowanej ustawy zobowiązuje powiat do opracowania i realizacji 3-letnich powiatowych programów dotyczących rozwoju pieczy zastępczej, zawierających między innymi coroczny limit rodzin zastępczych zawodowych. Ostatni program obowiązywał w latach 2020 – 2023.

Powiatowy Program Rozwoju Pieczy Zastępczej dla Powiatu Słupskiego na lata 2024 – 2026 został opracowany przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Słupsku we współpracy z Centrum Administracyjnym Domów dla Dzieci. Program poddany został konsultacjom z Radą Działalności Pożytku Publicznego oraz organizacjami pozarządowymi. W Programie wskazano na konieczność kontynuacji działań rozwijających i wspierających rodzinną pieczę zastępczą oraz osób usamodzielniających, a także realizacji działań zmierzających do profesjonalizacji pieczy zastępczej funkcjonującej w powiecie.

II. REKOMENDACJE DLA POWIATOWEGO PROGRAMU ROZWOJU PIECZY ZASTĘPCZEJ NA LATA 2024 – 2026

Powiatowy Program Rozwoju Pieczy Zastępczej na lata 2024 – 2026 wpisuje się w następujące dokumenty strategiczne:

1. Strategia Rozwoju Województwa Pomorskiego 2030 przyjęta uchwałą nr 376/XXXI/21 Sejmiku Województwa Pomorskiego z dnia 12 kwietnia 2021 roku, która w ramach celu operacyjnego – Wrażliwość społeczna zakłada m.in. rozwój usług społecznych, w szczególności w formule zdeinstytucjonalizowanej na rzecz rodzin, a także realizację programów w zakresie wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej;
2. Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Powiatu Słupskiego na lata 2021 – 2025 przyjęta uchwałą nr XXV/243/2021 Rady Powiatu Słupskiego z dnia 23 lutego 2021 r., która w ramach celu Stabilna Rodzina zakłada działania zmierzające do zapewnienia wysokiej jakości pieczy zastępczej.

III. CHARAKTERYSTYKA I ANALIZA RODZINNEJ PIECZY ZASTĘPCZEJ W POWIECIE SŁUPSKIM

Rodzina zastępcza to oparta na modelu wychowania rodzinnego forma pieczy zastępczej nad dziećmi i młodzieżą pozbawionymi trwale lub czasowo opieki rodziców biologicznych, która w wypełnianiu swoich funkcji kieruje się dobrem przyjętego dziecka i poszanowaniem jego praw. Rodzina zastępcza zapewnia dziecku warunki rozwoju i wychowania odpowiednie do jego stanu zdrowia i poziomu rozwoju, w tym: odpowiednie warunki bytowe, możliwości rozwoju fizycznego i społecznego, możliwości zaspakajania indywidualnych potrzeb dziecka, możliwości właściwej edukacji i rozwoju zainteresowań, odpowiednie warunki do odpoczynku i organizacji czasu wolnego.

Formami rodzinnej pieczy zastępczej są: rodzina zastępcza i rodzinny dom dziecka. Rodziny zastępcze dzielą się na: spokrewnione, które tworzą małżonkowie lub osoba będąca wstępnym lub rodzeństwem dziecka, niezawodowe i zawodowe, w tym zawodowe pełniące funkcję pogotowia rodzinnego i zawodowe specjalistyczne. Rodziny niezawodowe, zawodowe oraz rodzinne domy dziecka tworzą małżeństwa lub osoby niepozostające w związku małżeńskim, niebędące wstępnymi lub rodzeństwem dziecka. W rodzinach zawodowych i niezawodowych możliwe jest umieszczenie do trójki dzieci, natomiast w rodzinnych domach dziecka – ośmiorgo. Przekroczenie ww. limitów jest możliwe w razie konieczności umieszczenia rodzeństwa, jednakże musi odbyć się to za zgodą odpowiednio rodziny zastępczej lub prowadzącego rodzinny dom dziecka i po uzyskaniu pozytywnej opinii koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej.

W powiecie słupskim w latach 2020 – 2022 w ogólnej liczbie rodzin zastępczych dominowały rodziny spokrewnione. Rodziny niezawodowe stanowiły od 18 do 21 % ogółu rodzin, z tendencją wzrostową. Liczba rodzin zawodowych i rodzinnych domów dziecka kształtowała się na najniższym poziomie, wskaźnik ten występował ze zbliżonymi wartościami z niewielką tendencją spadkową z 11,33 % w 2020 roku do 10,6 % w 2022. Analogicznie również liczba miejsc w zawodowych formach pieczy zastępczej utrzymywała się na stałym poziomie. Liczba dzieci przebywających w tych formach pieczy również utrzymywała się względnie na tym samym poziomie.

Najwięcej dzieci przebywało w rodzinach spokrewnionych, liczba dzieci podobnie jak w pozostałych typach rodzin utrzymywała się na względnie stałym poziomie z tendencją rosnącą w 2021 roku, a następnie spadkową w 2022 roku. W rodzinach niezawodowych widoczny był wzrost z 16,9 % w 2020 roku, poprzez 17,5 % w 2021 roku, do 20,6 % w 2022.

Tabela 1.

Liczba rodzin zastępczych i rodzinnych domów dziecka w powiecie słupskim w latach 2020 – 2022 (stan na 31 grudnia)

Rodzinna piecza zastępcza	2020		2021		2022	
	L	%	L	%	L	%
Spokrewnione	106	70,67	110	70,06	103	68,21
Niezawodowe	27	18,00	30	19,11	32	21,19
Zawodowe, w tym:	9	6,00	9	5,73	9	5,96
pogotowia rodzinne	2	1,33	2	1,27	2	1,32
specjalistyczne	1	0,67	1	0,64	1	0,66
Rodzinne domy dziecka	8	5,33	8	5,10	7	4,64
OGÓLEM	150	100	157	100	151	100

Tabela 2.

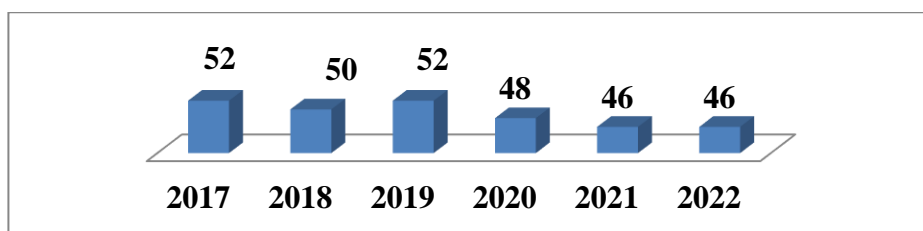
Liczba dzieci w rodzinach zastępczych i rodzinnych domach dziecka w powiecie słupskim w latach 2020 – 2022 (stan na 31 grudnia)

Dzieci umieszczone w rodzinnej pieczy zastępczej	2020		2021		2022	
	L	%	L	%	L	%
Rodziny spokrewnione	137	55,24	142	55,47	130	50,58
Rodziny niezawodowe	42	16,94	45	17,58	53	20,62
Rodziny zawodowe, w tym:	21	8,47	23	8,98	26	10,12
pogotowia rodzinne	2	0,81	4	1,56	4	1,56
Specjalistyczne	3	1,21	2	0,78	3	1,17
Rodzinne domy dziecka	48	19,35	46	17,97	48	18,68
OGÓLEM	248	100	256	100	257	100

Powiat jest zobowiązany do ponoszenia wydatków na pokrycie kosztów pobytu dziecka w rodzinie zastępczej na terenie innego powiatu, w przypadku gdy miejscem zamieszkania przed umieszczeniem dziecka po raz pierwszy w pieczy zastępczej był powiat słupski. Koszty utrzymania dzieci w rodzinach zastępczych na terenie innych powiatów pokrywane są na podstawie porozumień zawartych między powiatami. W ostatnich trzech latach w rodzinach zastępczych w innych powiatach przebywało odpowiednio w 2020 r. – 48, w 2021 r. – 46, w 2022 r. – 46 dzieci. Stała tendencja świadczy o tym, że dzieci pozbawione opieki rodziców biologicznych głównie pozostają w rodzinach w powiecie. Jedyne w sytuacjach, kiedy mogą zaopiekować się nimi najbliżsi członkowie rodziny, mieszkający w innych powiatach umieszczane są poza powiatem słupskim. W roku 2020 r. do rodzin w innych powiatach trafiło 5 dzieci, w 2021 r. – 7 dzieci, a w 2022 r. – 6 dzieci. Pozostałe przebywające tam dzieci umieszczane były w poprzednich latach.

Wykres 1.

Liczba dzieci z powiatu słupskiego przebywających w rodzinach zastępczych na terenie innych powiatów w latach 2017 – 2022

W strukturze rodzin zastępczych, w przypadku rodzin spokrewnionych i niezawodowych dominują rodziny sprawujące opiekę nad 1 dzieckiem. Najbardziej liczebne są rodzinne domy dziecka, w których co do zasady przebywało powyżej 4 dzieci.

Tabela 3.

Rodziny zastępcze i rodzinne domy dziecka wg liczby dzieci w nich umieszczonych w latach 2020 – 2022 (stan na dzień 31 grudnia).

Liczba dzieci w rodzinie	Rodziny spokrewnione			Rodziny niezawodowe			Rodziny zawodowe			Rodzinne domy dziecka		
	2020	2021	2022	2020	2021	2022	2020	2021	2022	2020	2021	2022
1 dziecko	79	83	79	17	21	20	1	1	0	0	0	0
2 dzieci	23	22	21	7	5	6	1	2	2	0	1	0
3 dzieci	4	5	3	2	2	3	6	3	6	1	0	0
4 dzieci	0	0	0	0	2	3	0	1	1	0	1	2
5 dzieci	0	0	0	1	0	0	0	1	0	2	1	1
6 dzieci	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2	1	0
7 i więcej	0	0	0	0	0	0	0	0	0	3	4	4
Razem	106	110	103	27	30	32	9*	9*	9	8	8	7

*w tym jedna rodzina zastępcza zawodowa bez dziecka

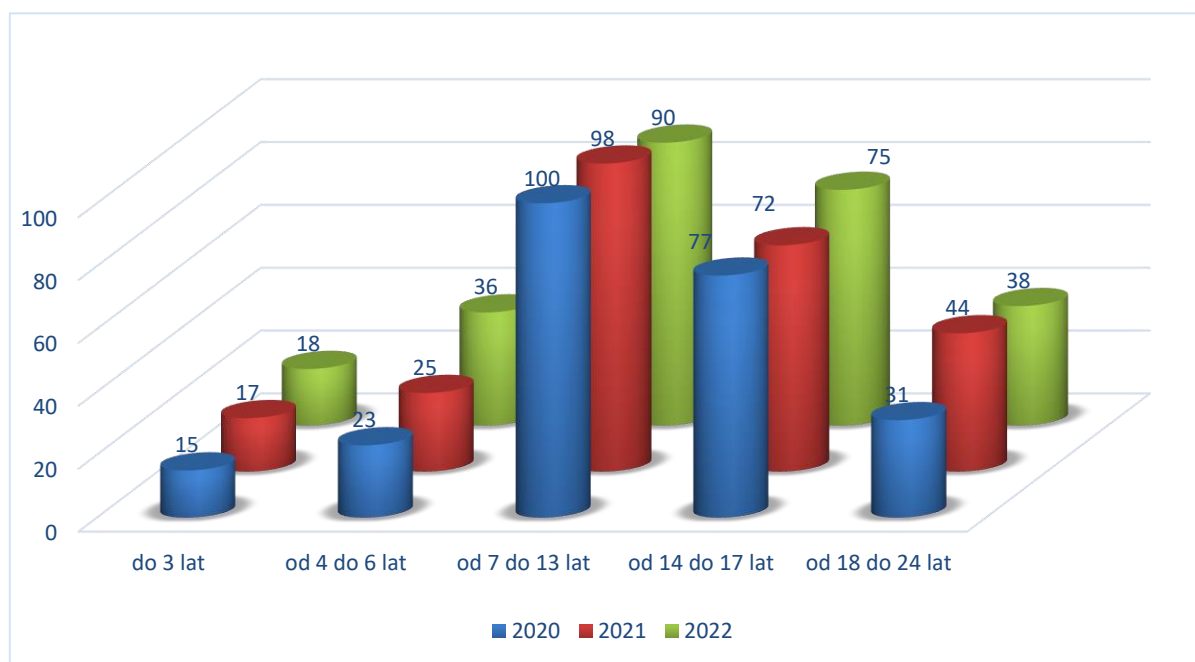
Tabela 4.

Wiek dzieci pozostających w rodzinach zastępczych i rodzinnych domach dziecka w latach 2020 – 2022 (stan na dzień 31 grudnia)

Wiek dzieci	Rodziny spokrewnione			Rodziny niezawodowe			Rodziny zawodowe			Rodzinne domy dziecka		
	2020	2021	2022	2020	2021	2022	2020	2021	2022	2020	2021	2022
0	3	1	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0
1 – 3	2	6	5	0	4	4	3	1	2	9	5	6
4 – 6	7	9	10	2	1	4	7	6	10	7	9	12
7 – 13	48	43	36	20	23	22	11	13	10	21	19	22
14 – 17	58	53	51	13	10	16	0	3	3	6	6	5
18 – 24	19	30	28	7	7	7	0	0	0	5	7	3
Razem	137	142	130	42	45	53	21	23	26	48	46	48

Wykres 2.

Wiek dzieci pozostających w rodzinach zastępczych i rodzinnych domach dziecka w latach 2020 – 2022 (bez podziału na formy rodzinnej pieczy zastępczej).

W rodzinach zastępczych najliczniejszymi grupami wiekowymi są dzieci w wieku od 7 do 13 lat oraz dzieci w przedziale wiekowym od 14 do 17 lat. Dla dzieci najmłodszych miejsca zapewnione są głównie w rodzinach zawodowych i rodzinnych domach dziecka. Najwięcej dorosłych wychowanków przebywa w rodzinach spokrewnionych.

Tabela 5.

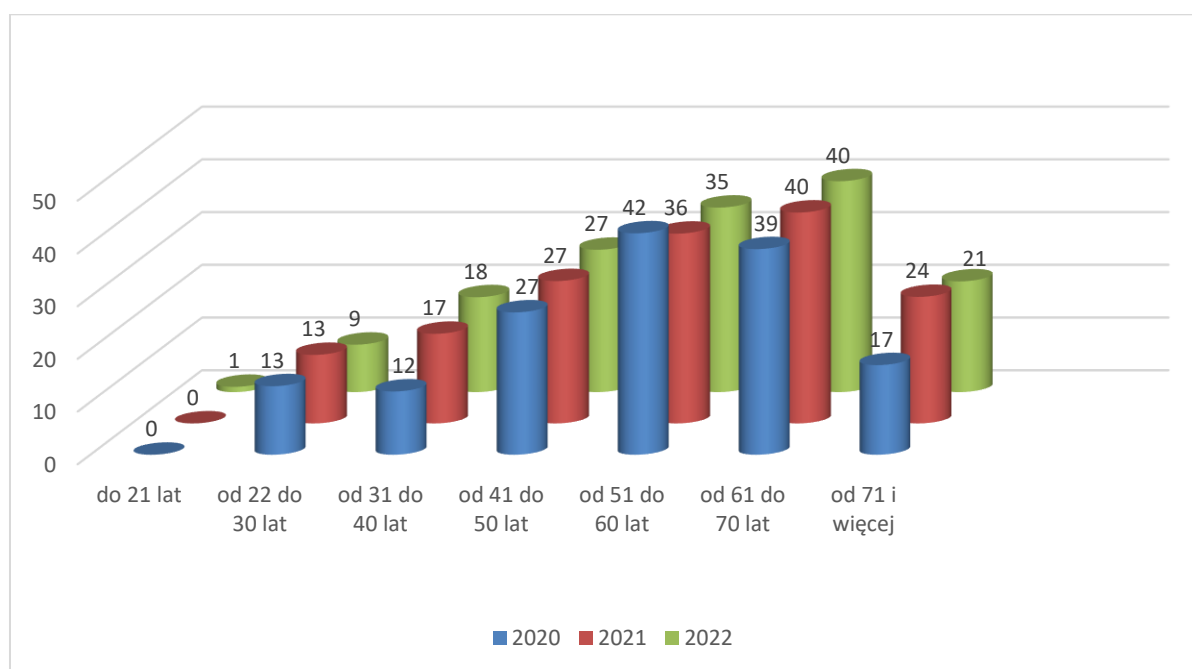
Wiek rodziców zastępczych w powiecie słupskim w latach 2020 – 2022 (stan na dzień 31 grudnia)

Wiek rodziców zastępczych	Rodziny spokrewnione			Rodziny niezawodowe			Rodziny zawodowe			Rodzinne domy dziecka		
	2020	2021	2022	2020	2021	2022	2020	2021	2022	2020	2021	2022
do 21 lat	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0
22 – 30	11	10	8	2	3	1	0	0	0	0	0	0
31 – 40	2	5	4	8	11	12	1	0	1	1	1	1
41 – 50	11	10	8	9	9	13	3	3	2	4	5	4
51 – 60	28	24	25	8	5	3	5	6	5	1	1	2
61 – 70	37	37	36	0	2	3	0	0	1	2	1	0
71 i więcej	17	24	21	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Razem	106	110	103	27	30	32	9	9	9	8	8	7

Najwięcej jest rodzin zastępczych w przedziale wiekowym 61 – 70 lat oraz 51 – 60 lat. Taka sytuacja jest konsekwencją tego, iż dominującymi w strukturze rodzin zastępczych są rodziny spokrewnione, które najczęściej tworzą dziadkowie. Rodziny niezawodowe stanowią natomiast głównie osoby w wieku od 31 do 50 lat.

Wykres 3.

Wiek rodziców zastępczych w powiecie słupskim w latach 2020 – 2022 (bez podziału na typy rodzin)

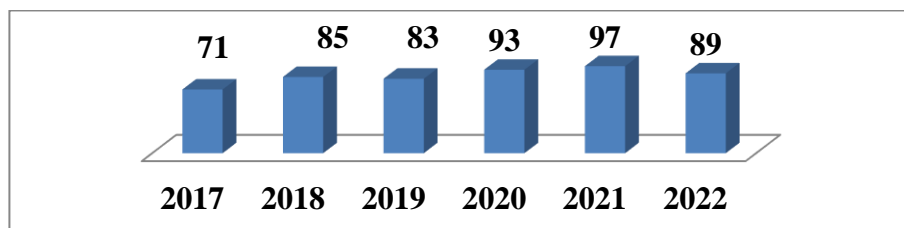

Zgodnie z założeniami ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej organizator rodzinnej pieczy zastępczej wspiera funkcjonowanie rodzin m. in. poprzez pracę koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej, udzielanie szerokiego wsparcia specjalistycznego, organizowanie wolontariatu, zatrudnianie osób do pomocy w przypadku rodzin opiekujących się większą liczbą dzieci oraz umieszczanie dzieci w rodzinach pomocowych.

W latach 2020 – 2022 rodzinom zastępczym oraz rodzinnym domom dziecka udzielano pomocy w formie zapewnienia wsparcia koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej. Koordynator może pracować maksymalnie z piętnastoma rodzinami zastępczymi lub rodzinnymi domami dziecka. Liczbę rodzin objętych opieką koordynatora w latach 2020 – 2022 przedstawia poniższy wykres.

Wykres 4.

Liczba rodzin zastępczych objętych opieką koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej w latach 2017 – 2022

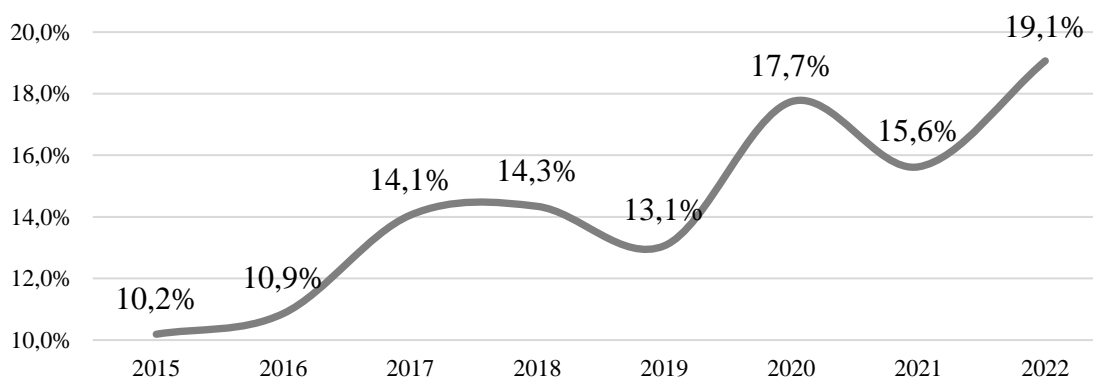

W analizowanych latach wsparciem koordynatora obejmowano ponad połowę struktury rodzinnej pieczy zastępczej powiatu. Na koniec 2022 roku było to 89 rodzin i rodzinnych domów dziecka, w których przebywało łącznie 179 dzieci, a na koniec 2023 roku 92 rodziny z 215 dzieci. Rodziny nieobjęte wsparciem koordynatora współpracowały ze specjalistami pracy z rodziną, którzy pod swoją opieką posiadali przeciętnie 21 rodzin.

Dzieci umieszczone w pieczy zastępczej wymagają intensywnej pracy w kierunku wyrównywania ich braków rozwojowych będących skutkiem dotychczasowych zaniedbań środowiskowych. Coraz więcej wychowanków posiada różnego rodzaju zaburzenia rozwojowe oraz problemy zdrowotne, co wymaga specjalistycznego wsparcia, terapii i bieżącej, intensywnej pracy. Na uwagę zasługuje również fakt wzrostu liczby dzieci, które posiadają orzeczenie o niepełnosprawności. W latach 2015-2022 odsetek ten wzrósł z 10,2% do 19,1% w konsekwencji rosnącej liczby dzieci z 27 do 49. W 2022 roku w rodzinnej pieczy zastępczej było 49 dzieci z niepełnosprawnościami.

Wykres 5.

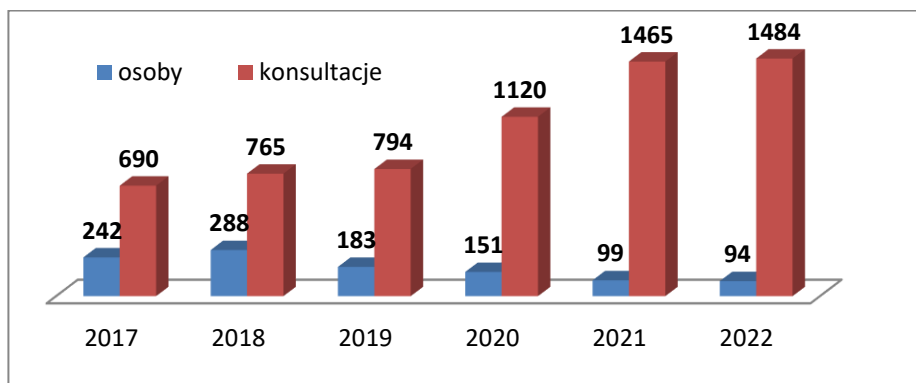
Odsetek dzieci z orzeczeniem o niepełnosprawności w pieczy zastępczej w latach 2015-2022

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie zatrudnia specjalistów, którzy na bieżąco udzielają wsparcia rodzinom i dzieciom wymagającym pomocy. Dane dotyczące wsparcia prezentuje poniższy wykres. Jak wynika z poniższego potrzeby w tym zakresie stale rosną.

Wykres 6.

Dzieci i rodziny korzystające ze wsparcia specjalistycznego Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie (psycholog, pedagog, prawnik) w latach 2017 – 2022

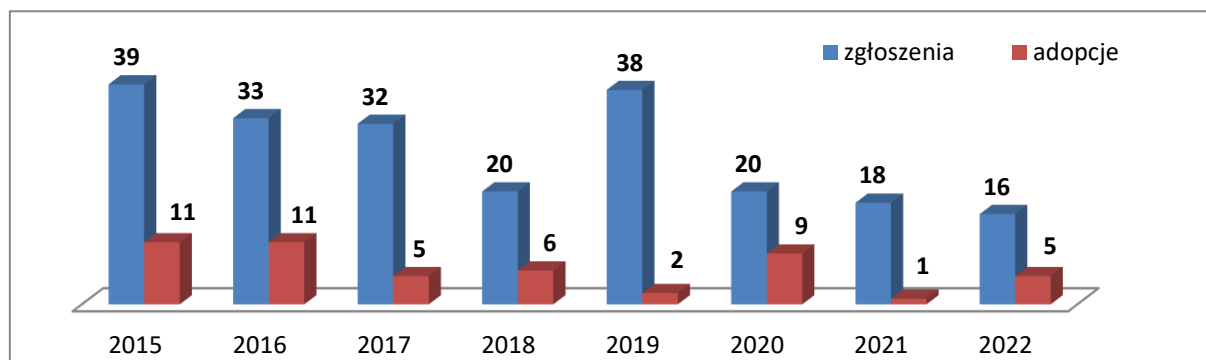

Rodzice zastępczy korzystają również z usług innych instytucji i organizacji zapewniając wychowankom dostęp do specjalistycznej pomocy, np. psychiatrów, terapeutów, logopedów, rehabilitantów, usług poradni psychologiczno – pedagogicznych, itp.

Na przestrzeni lat znacząco spadła liczba dzieci przysposobionych, z 11 dzieci w 2015 i 2016 roku do zaledwie 1 dziecka, które adoptowano w 2021 roku. Jednocześnie do 2019 roku (poza 2018) ponad 30 dzieci z uregulowaną sytuacją prawną z rodzinnej pieczy zastępczej zgłaszanych było do Pomorskiego Ośrodka Adopcyjnego, a w latach 2020-2022 przeciętnie 18 dzieci. Spadek liczby dzieci przysposabianych związany jest z ograniczeniem możliwości adopcji zagranicznej, nierozdzielaniem rodzeństw, większą liczbą dzieci obciążonych różnymi jednostkami chorobowymi, przy jednoczesnym braku zainteresowania ze strony potencjalnych rodziców adopcyjnych licznymi rodzeństwami, dziećmi starszymi i wymagającymi wsparcia specjalistycznego. Tendencja spadkowa w tym obszarze wiąże się również z koniecznością wieloletniego przebywania dzieci w pieczy zastępczej, praktycznie do dorosłości.

Wykres 7.

Dzieci zgłaszane do przysposobienia i adoptowane w latach 2015 – 2022

W latach 2020 – 2022 w wyniku prowadzonej promocji rodzicielstwa zastępczego pozyskiwano nowych kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej, głównie jednak niezawodowej. Przeszkolono łącznie 37 osób natomiast do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zakwalifikowano 25 kandydatów – 25 na rodziny niezawodowe i 11 na rodziny zawodowe i RDD po przeprowadzeniu szkolenia uzupełniającego. W wyniku prowadzonych procedur utworzono 4 nowe zawodowe formy pieczy zastępczej. Dwie rodziny niezawodowe zostały przekształcone w rodzinne domy dziecka, a dwie kolejne w rodziny zawodowe, w tym 1 w pełniącą funkcję pogotowia rodzinnego. Rozwiązano 4 rodziny zawodowe, w tym 2 pełniące funkcję pogotowia rodzinnego – 1 ze względu na przejście na emeryturę i 1 ze względu na zmianę sytuacji życiowej oraz 1 rodzinny dom dziecka – ze względu na stan zdrowia prowadzonych RDD, 1 RDD został przekwalifikowany na rodzinę zawodową, 2 rodziny (1 RDD i rodzina zawodowa) kontynuowały współpracę jako niezawodowe.

W analizowanym okresie podjęto również wiele działań zmierzających do poprawy funkcjonowania rodzinnej pieczy zastępczej i przeciwdziałania sytuacjom kryzysowym. Organizowano szkolenia podnoszące kompetencje wychowawcze rodzin, udzielano szerokiego wsparcia psychologicznego, pedagogicznego i prawnego. Prowadzono grupy wsparcia, a w sytuacjach tego wymagających zapewniano rodziny pomocowe. Prowadzono działania wzmacniające i szkoleniowe dla wychowanków pieczy zastępczej. Współpracowano z jednostkami pomocy społecznej i asystentami rodzin w celu zwiększenia szans dzieci na powrót do środowisk rodzinnych, efektem czego był powrót 25 dzieci do rodzin biologicznych (2020 – 4, 2021 – 13, 2022 – 8). Negatywną tendencją jest mała liczba dzieci powracających do swoich środowisk naturalnych, co spowodowane jest głównie niską motywacją rodziców

biologicznych, brakiem zainteresowania dziećmi i nieodpowiednim funkcjonowaniem w środowisku. Podejmowano również różnego rodzaju inicjatywy integrujące środowiska pieczy zastępczej, cyklicznie organizowano festyny dla rodzin zastępczych.

Mimo dużego wsparcia specjalistycznego rodzinnej pieczy zastępczej każdego roku występują przemieszczenia dzieci z pieczy rodzinnej do instytucjonalnej, w sytuacji kiedy rodzina nie radzi sobie z problemami dzieci lub wyczerpała możliwości oddziaływań na małoletnich, co jest negatywnym zjawiskiem. W roku 2020 z pieczy rodzinnej do instytucjonalnej trafiło 5 dzieci, natomiast w roku 2021 – 2 dzieci, a w 2022 r. 3 dzieci.

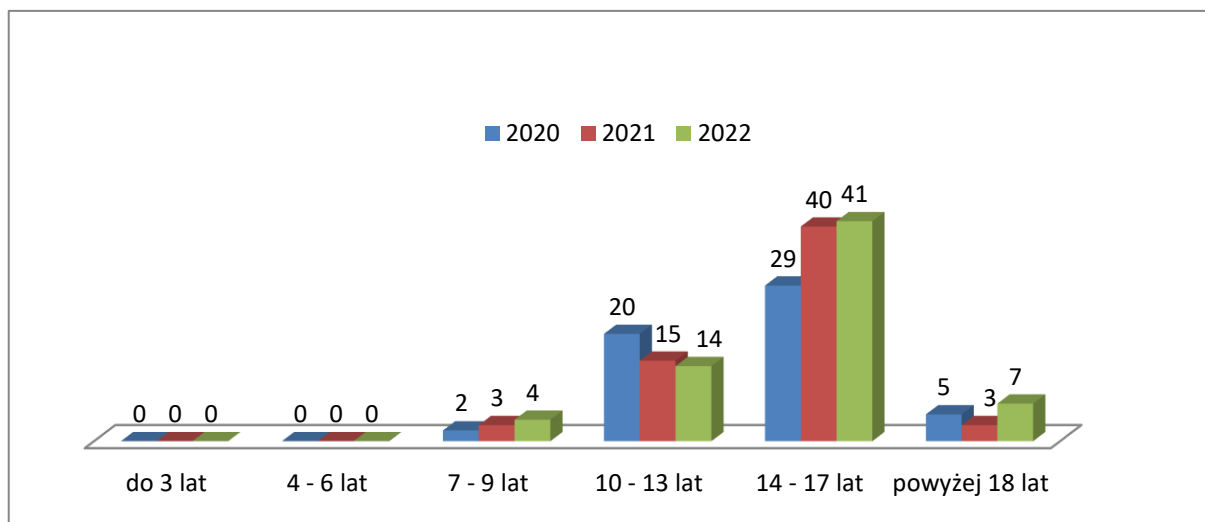
IV. CHARAKTERYSTYKA INSTYTUCJONALNEJ PIECZY ZASTĘPCZEJ W POWIECIE SŁUPSKIM

Instytucjonalną pieczę zastępczą w powiecie słupskim stanowią placówki opiekuńczo – wychowawcze typu socjalizacyjnego i socjalizacyjno – interwencyjnego posiadające łącznie 76 miejsc. W ramach Centrum Administracyjnego Domów dla Dzieci funkcjonuje pięć wyodrębnionych placówek opiekuńczo – wychowawczych: w tym trzy socjalizacyjne „Dom przy Kochanowskiego”, „Dom przy Tetmajera” i „Dom przy Kościuszki” w Ustce, każda z nich przeznaczona dla 14 wychowanków oraz „Dom przy Lotha” w Słupsku dla 12 wychowanków i placówka socjalizacyjno – interwencyjna „Dom przy Głogowej” z 14 miejscami, w tym 2 interwencyjnymi. Placówka opiekuńczo – wychowawcza zapewnia dziecku całodobową opiekę i wychowanie oraz zaspakaja jego niezbędne potrzeby, w szczególności emocjonalne, rozwojowe, bytowe, społeczne i religijne. Realizuje przygotowany we współpracy z asystentem rodziny plan pomocy dziecku i umożliwia kontakt dziecka z rodzicami oraz innymi osobami bliskimi, a także podejmuje działania zmierzające do powrotu dzieci do rodzin biologicznych, o ile jest to możliwe. Placówka zapewnia również dzieciom dostęp do kształcenia dostosowanego do jego wieku i możliwości rozwojowych, a także obejmuje dziecko działaniami terapeutycznymi.

W placówkach prowadzonych przez Centrum Administracyjne Domów dla Dzieci przebywają głównie dzieci z powiatu słupskiego, ich wskaźnik kształtuje się na poziomie od 83% do 90 %. W roku 2020 było to 47 dzieci, w 2021 – 57 i 2022 – 55.

Wykres 8.

Dzieci przebywające w placówkach opiekuńczo – wychowawczych typu socjalizacyjnego CADdD w latach 2020 – 2022 z uwzględnieniem wieku dzieci (stan na 31 grudnia danego roku)

Od 50 do 65 % wychowanków placówek socjalizacyjnych to dzieci w wieku od 14 do 17 lat, od 21% do 35 % to dzieci w wieku 10 – 13 lat. Dorośli wychowankowie przebywający w placówkach to od ok. 5 do ok. 11 % ogólnej liczby dzieci. W placówkach innych niż rodzinna na koniec 2022 roku przebywało tylko 3 dzieci w wieku do 9 lat, były to dzieci, których starsze rodzeństwo również umieszczono w placówkach. Stan ten odpowiada założeniom ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, zakładającej kierowanie dzieci poniżej 10 roku życia do rodzinnej pieczy zastępczej.

W przypadku posiadania wolnych miejsc do placówki kierowane są dzieci spoza powiatu słupeckiego. Wówczas powiat kierujący dzieckiem pokrywa koszty jego utrzymania w placówce. Takich skierowań było: w 2020 – 4, w 2021 – 1. W roku 2022 do placówek nie przyjęto dzieci z innych powiatów.

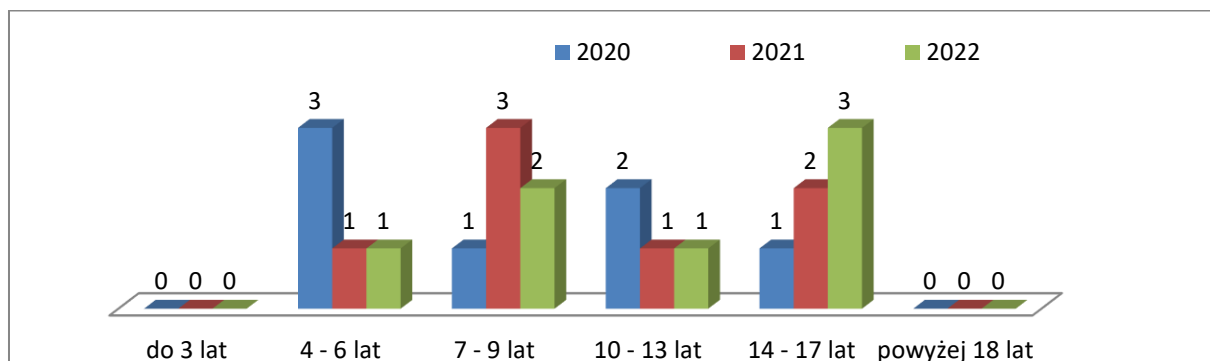
W powiecie słupeckim do dnia 31 sierpnia 2023 r. funkcjonowała jedna placówka opiekuńczo-wychowawcza typu rodzinnego. Istniała w niej możliwość umieszczania dzieci w wieku od urodzenia do pełnoletności. Była to forma pieczy instytucjonalnej najbardziej zbliżona do rodzinnej. Umożliwiała ona wspólne wychowywanie i opiekę licznemu rodzeństwu.

Placówka rodzinna prowadzona była na zlecenie powiatu słupeckiego przez Fundację Rodzinnej Opieki Zastępczej „Więzi Rodzinne” w miejscowości Lulemino. Funkcjonowała pod nazwą „Gniazdo Rodzinne”. Dysponowała 8 miejscami, a w razie konieczności

umieszczenia rodzeństwa maksymalnie 10 miejscami. Wiek dzieci przebywających w placówce rodzinnej przedstawia poniższy wykres.

Wykres 9.

Dzieci przebywające w placówce opiekuńczo – wychowawczej „Gniazdo rodzinne” w latach 2020 – 2022 wg wieku (stan na 31 grudnia danego roku)

W placówce rodzinnej zapewniono miejsca dla licznych rodzeństw w różnym wieku, jednakże w analizowanych latach przebywały tam głównie dzieci w wieku od 4 do 17 lat.

W placówkach poza powiatem słupskim dzieci umieszczane są tylko w szczególnie uzasadnionych sytuacjach. Najczęściej jest to spowodowane koniecznością skorzystania ze specjalistycznych form instytucjonalnej pieczy zastępczej, takich jak regionalna placówka opiekuńczo–terapeutyczna. W analizowanych latach nie było konieczności poszukiwania miejsc w placówkach socjalizacyjnych poza powiatem. W roku 2023 podpisano porozumienie dotyczące pobytu jednego dziecka w słupskiej placówce miejskiej, dziewczynka jednak wcześniej przebywała w rodzinie zastępczej na terenie tamtego powiatu, stąd umieszczenie dziecka poza powiatem słupskim.

Analogicznie do sytuacji w pieczy rodzinnej wychowankowie placówek opiekuńczo – wychowawczych w coraz większym stopniu wymagają wsparcia specjalistycznego, a niejednokrotnie długotrwałego oddziaływania terapeutycznego lub leczenia. Pomoc psychologiczna i pedagogiczna świadczona jest w ramach kadry zatrudnionej w Centrum Administracyjnym Domów dla Dzieci, poza tym coraz częściej kadra zmuszona jest do korzystania z pomocy specjalistów zewnętrznych. Dzieci przebywające w placówkach obejmowane były działaniami terapeutycznymi – w roku 2017 było to 23 dzieci, w 2018 – 21, w 2019 – 21, następnie w 2020 było to 18 dzieci, w 2021 – 22, a w 2022 – 27.

W roku 2017 – 15 dzieci leczonych było psychiatrycznie, w 2018 – 19, w 2019 – 17, następnie w 2020 – 21 dzieci, w 2021 – 24, a w 2022 – 28. Miało miejsce 6 hospitalizacji psychiatrycznych w 2017 roku, w 2018 – 3, w 2019 – 6, w kolejnych latach – 2 w 2020 roku, w 2021 – 4 i w 2022 – 3. W placówkach przebywają również dzieci z orzeczoną niepełnosprawnością: w roku 2017 było to 8 dzieci, w 2018 – 9, w 2019 – 8, w 2020 – 4 dzieci, w 2021 – 8, w 2022 – 7.

Liczba wychowanków przebywających w młodzieżowych ośrodkach wychowawczych i młodzieżowych ośrodkach socjoterapii wzrosła w 2018 roku, po czym w kolejnym roku spadła o połowę, co było pozytywną tendencją świadczącą o efektywnej pracy wychowawczej. Na koniec grudnia 2017 liczba wychowanków przebywających w MOW/MOS wynosiła 7, podczas gdy na dzień 31 grudnia 2018 roku – 10, a na koniec 2019 – 5. Od roku 2020 ponownie nastąpił wzrost – na koniec roku 8 dzieci przebywało w MOW/MOS, w 2021 – 11, a w 2022 – 19.

Tabela 6.

Dzieci przebywające w placówkach CADdD ze szczególnymi potrzebami terapeutyczno-zdrowotnymi w latach 2017 – 2022 (stan na dzień 31 grudnia danego roku)

Dzieci przebywające w placówkach CADdD ze szczególnymi potrzebami terapeutyczno-zdrowotnymi	2017	2018	2019	2020	2021	2022
	L	L	L	L	L	L
Dzieci z niepełnosprawnością	8	9	8	4	8	7
Dzieci objęte wsparciem terapeutycznym	23	21	21	18	22	27
Dzieci leczone psychiatrycznie	15	19	17	21	24	28
Dzieci przebywające w MOW/MOS	7	10	5	8	11	19

W wyniku współpracy kadry placówek opiekuńczo – wychowawczych z ośrodkami pomocy społecznej oraz rodzinami dzieci w ostatnich trzech latach 13 wychowanków powróciło do rodzin biologicznych (2 – w roku 2020 i 4 – w 2021, 7 – w 2022). Cieszy tendencja wzrostowa, jednakże jest to podobnie jak w pieczy rodzinnej bardzo mała skala powrotów dzieci do środowisk rodzin naturalnych.

V. USAMODZIELNIANI WYCHOWANKOWIE PIECZY ZASTĘPCZEJ

Tabela 7.

Pełnoletni wychowankowie opuszczający pieczę zastępczą w latach 2020 – 2022 (stan na 31.12)

Liczba osób pełnoletnich, którzy opuścili pieczę zastępczą:	Rok		
	2020	2021	2022
Rodzinną	15	14	29
Instytucjonalną	9	5	10

Pełnoletni wychowankowie opuszczający rodzinną i instytucjonalną pieczę zastępczą mają prawo do wsparcia ich procesu usamodzielnienia poprzez przyznanie pomocy na kontynuowanie nauki, usamodzielnienie oraz zagospodarowanie, a także udzielenie pomocy w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych oraz zatrudnienia. Wychowankom opuszczającym pieczę zapewnia się również pomoc prawną i psychologiczną. Warunkiem korzystania ze wsparcia jest wskazanie co najmniej na rok przed osiągnięciem pełnoletniości opiekuna usamodzielnienia oraz opracowanie wspólnie z nim indywidualnego programu usamodzielnienia, w którym określa się sposób uzyskania przez osobę usamodzielnianą wykształcenia lub kwalifikacji zawodowych oraz działania zmierzające do uzyskania odpowiednich warunków mieszkaniowych oraz podjęcia przez osobę usamodzielnianą zatrudnienia. Liczbę pełnoletnich osób, którzy opuścili pieczę zastępczą w latach 2020–2022 przedstawia tabela 7. Liczbę osób pełnoletnich, którym udzielono pomocy w usamodzielnieniu w analizowanych latach, a także liczbę osób korzystających z poszczególnych form wsparcia przedstawia poniższa tabela.

Tabela 8.

Usamodzielniani wychowankowie pieczy zastępczej w latach 2020 – 2022

Usamodzielniani wychowankowie korzystający ze wsparcia	Opuszczający rodzinną pieczę			Opuszczający instytucjonalną pieczę		
	2020	2021	2022	2020	2021	2022
Liczba osób pełnoletnich, którym udzielono pomocy w usamodzielnieniu	52	69	60	25	27	14
Korzystający z pomocy na kontynuowanie nauki	41	51	47	16	17	9
Korzystający z pomocy na usamodzielnienie	7	11	7	6	8	2
Korzystający z pomocy na zagospodarowanie	4	7	6	3	2	3
Korzystający z mieszkania chronionego	4	3	6	2	1	0

Najwięcej wychowanków korzysta ze wsparcia na kontynuację nauki, bowiem jest to forma comiesięcznej, stałej pomocy, którą wychowanek kontynuujący kształcenie może

otrzymywać do 25 roku życia. Nie wszyscy opuszczający pieczę kontynuują naukę. W analizowanych latach było to od 63 do 78 % osób usamodzielnianych.

Formą wsparcia, która pojawiła się w 2017 roku jest możliwość czasowego zamieszkania w mieszkaniu chronionym prowadzonym przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Słupsku. W pierwszym roku jego funkcjonowania, tj. w 2017 r. już 5 osób skorzystało z tej pomocy, w kolejnych latach na koniec roku przebywały po 2 osoby, natomiast na koniec 2022 roku w mieszkaniu przebywało ponownie 5 osób.

Przeciętnie około 70 % wychowanków opuszczających pieczę zastępczą kontynuuje naukę i realizuje postanowienia zawarte w indywidualnym programie usamodzielnienia. Warto dodać, że funkcjonujące indywidualne programy usamodzielnienia każdego roku podlegają modyfikacji ze względu na zmianę sytuacji osobistej wychowanka, co wskazuje na niestabilność ich procesu usamodzielnienia i zmienność podejmowanych decyzji. Osoby usamodzielniane zmieniają szkoły, miejsca zamieszkania, nieumiejętnie rozwiązują przejściowe problemy. To wskazuje na konieczność intensyfikowania działań na rzecz aktywizowania wychowanków i nabywania przez nich umiejętności niezbędnych do samodzielnego życia.

Tabela 9.

Liczba osób objętych indywidualnym programem usamodzielnienia (stan na 31.12)

Indywidualny program usamodzielnienia	Rok		
	2020	2021	2022
Liczba osób	163	207	237
Liczba modyfikacji indywidualnych programów usamodzielnienia	24	39	35

VI. ANALIZA ZAGROŻEŃ ŚRODOWISK RODZIN NATURALNYCH

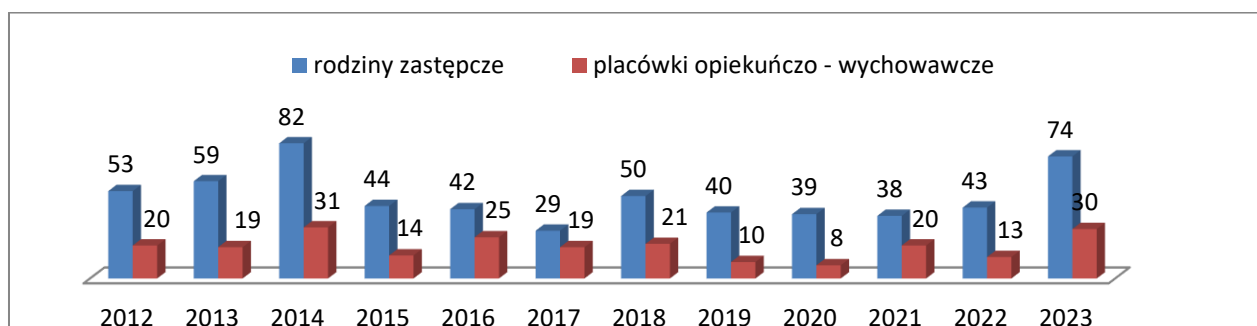
W ostatnich latach, po spadku liczby dzieci umieszczanych w pieczy zastępczej obserwowanym do 2017 roku, w 2018 nastąpił ponowny wzrost umieszczeń, głównie w pieczy rodzinnej. Od 2019 roku obserwuje się zbliżoną liczbę umieszczeń, a także jej spadek, który wystąpił w 2021 r. W placówkach w roku 2020 umieszczonych zostało jedynie 17 % dzieci. W kolejnym roku odsetek wzrósł do 34%, a w 2022 spadł do 23%. Tak niski wskaźnik jest pozytywną tendencją, bowiem dzieci trafiają głównie do środowisk rodzinnych. Powodem tego jest wiek dzieci, które poniżej 10 roku życia nie mogą być kierowane do pieczy

18

instytucjonalnej. Ponadto dla dzieci, które nie mogą przebywać w swoich domach w pierwszej kolejności poszukiwane są rodziny spokrewnione – dziadkowie i rodzeństwo. Niestety w roku 2023 nastąpił drastyczny wzrost liczby dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej, co spowodowało praktycznie zajęcie wszystkich wolnych miejsc i radykalnie zmieniło sytuację pieczy zastępczej w powiecie słupskim. W roku 2023 nastąpił wzrost liczby umieszczeń o ponad 83 % w porównaniu z poprzednim.

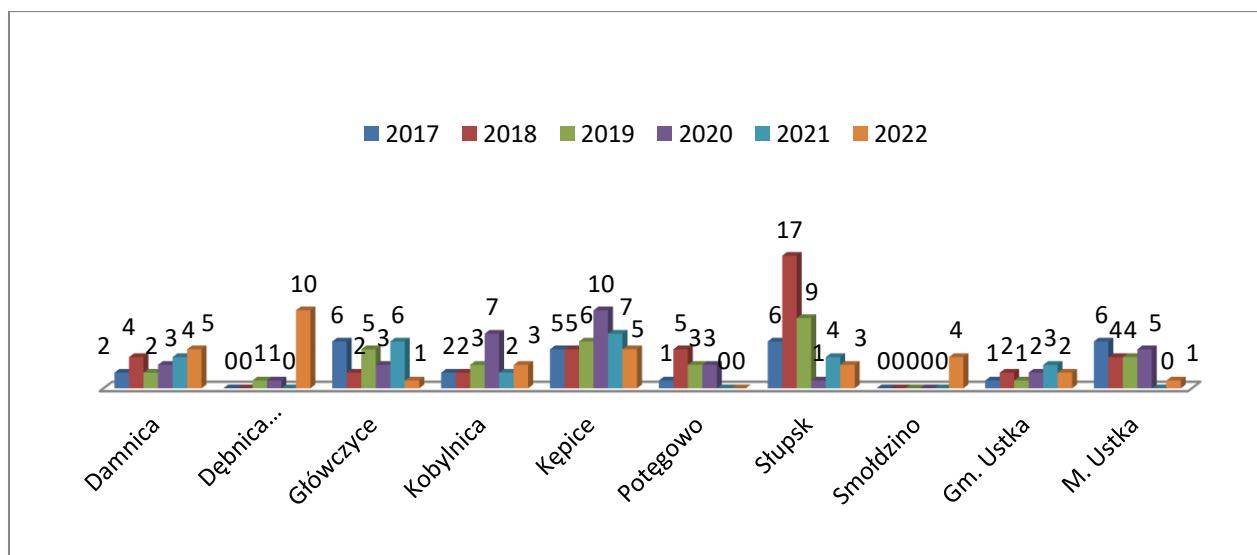
Wykres 10.

Dzieci umieszczone w rodzinnej i instytucjonalnej pieczy zastępczej w latach 2012 – 2023

Wykres 11.

Pochodzenie dzieci umieszczonych w rodzinnej pieczy zastępczej w latach 2017 – 2022, wg gmin.

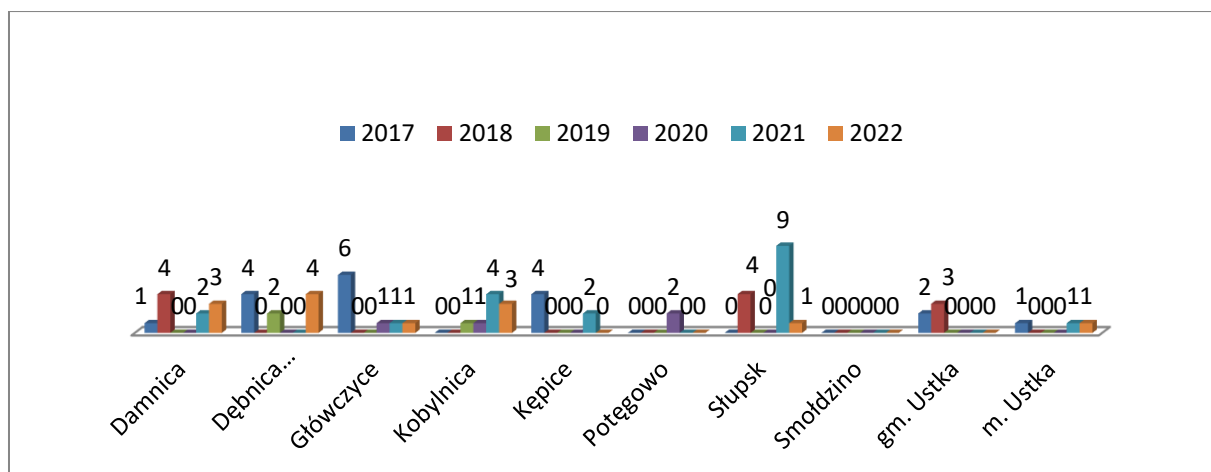

Do rodzin zastępczych z gmin powiatu słupskiego w roku 2017 skierowano 29 dzieci, w roku 2018 – 41, w roku 2019 – 34, w 2020 roku – 35, w 2021 – 26, a w 2022 – 34. W ostatnich trzech latach najwięcej dzieci do rodzin zastępczych trafiło z gmin: Kępice (22),

Kobylnica (12), Damnica (12). Najmniej dzieci umieszczanych było z gmin: Potęgowo (3), Smołdzino (4). W roku 2023 najwięcej dzieci do pieczy rodzinnej trafiło z Miasta Ustka.

Wykres 12.

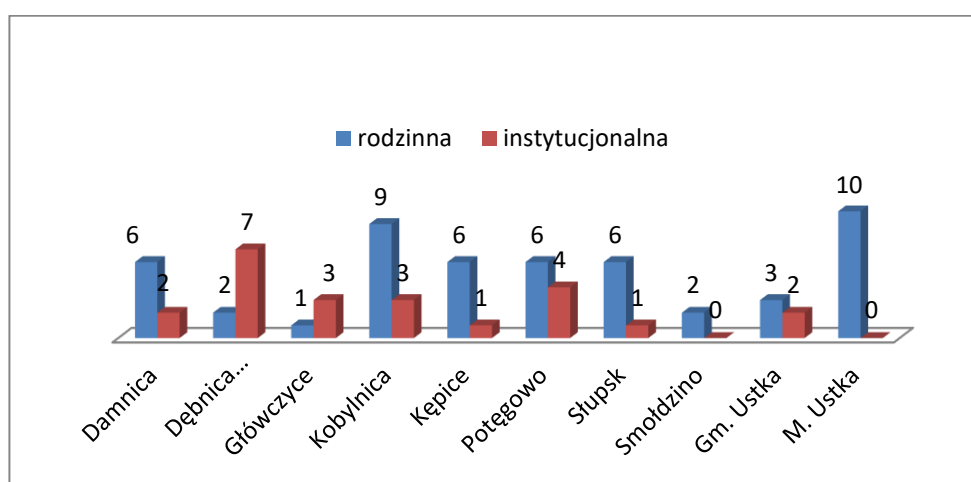
Pochodzenie dzieci umieszczonych w placówkach opiekuńczo-wychowawczych w latach 2017 – 2022, wg gmin

Do placówek opiekuńczo-wychowawczych bezpośrednio z rodzin biologicznych trafia systematycznie mniej dzieci, poza rokiem 2021. W analizowanych latach najwięcej dzieci trafiło z gmin: Słupsk (10), Kobylnica (8), Damnica (5) i Dębница Kaszubska (4), najmniej z gminy Kępice, m. Ustka i Potęgowo (po 2 dzieci), żadnych umieszczeń nie było z gminy Smołdzino. W roku 2023 najwięcej dzieci do placówek trafiło z gminy Dębница Kaszubska.

Wykres 13.

Pochodzenie dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej w roku 2023, wg gmin.

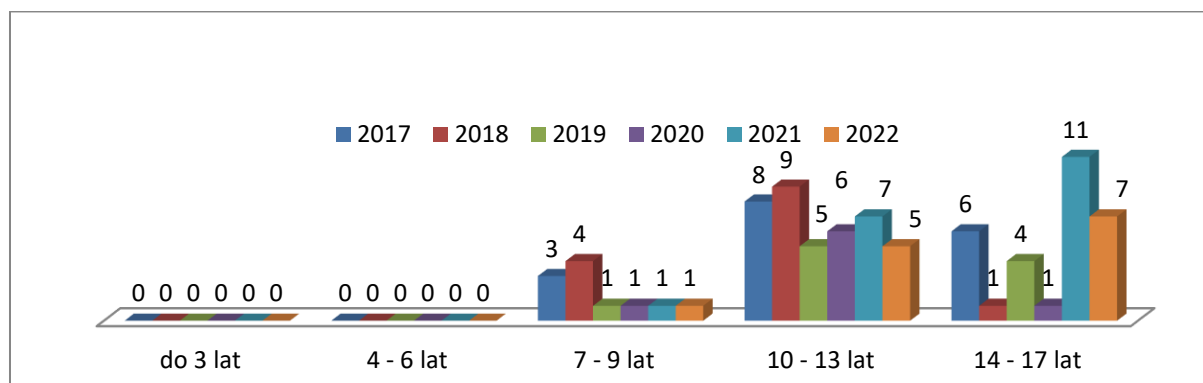

Dla dzieci umieszczanych w pieczy zastępczej szukano miejsca przede wszystkim w rodzinnych formach. W latach 2017 – 2019 około 70 % dzieci umieszczanych poza środowiskiem rodziców biologicznych trafiło do rodzinnej pieczy zastępczej. W latach 2020 – 2022 było to od 66% do 83%. Sytuacja ta jest zgodna z założeniami ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, której celem było wypracowanie zmian pozwalających na umieszczenie dzieci czasowo pozbawionych opieki rodziny biologicznej przede wszystkim w rodzinnych formach pieczy.

W latach 2017 – 2022 w placówkach innych niż rodzinna umieszczano głównie dzieci w wieku powyżej 10 roku życia. Dzieci młodsze trafiały tam tylko ze starszym rodzeństwem. W analizowanych latach najliczniejszą grupę dzieci umieszczanych w placówkach opiekuńczo–wychowawczych stanowiły dzieci w wieku od 10 do 13 lat.

Wykres 14.

Wiek dzieci kierowanych do placówek opiekuńczo–wychowawczych innych niż rodzinna w latach 2017 – 2022

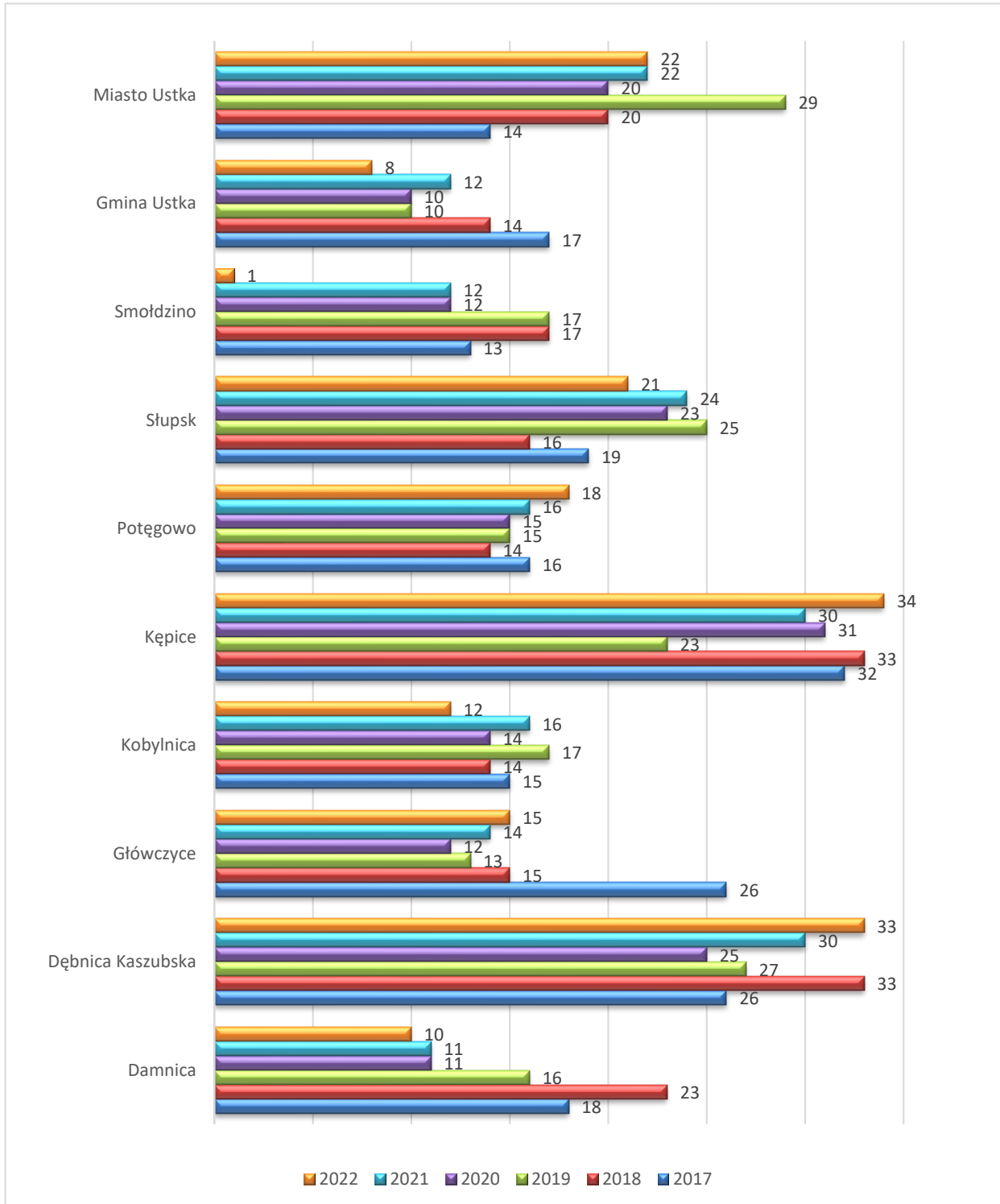

Ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej wprowadziła na poziomie gmin nowy zawód – asystenta rodziny, którego zadaniem jest praca z rodziną przeżywającą trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo–wychowawczych. Asystent udziela pomocy rodzinom w wypełnianiu podstawowych obowiązków, rozwiązywaniu różnego rodzaju problemów, pracuje z rodziną również w sytuacji czasowego umieszczenia dzieci poza środowiskiem naturalnym. Rolą asystenta jest doprowadzenie do takiego funkcjonowania rodziny, aby dzieci w niej wychowywane mogły nadal przebywać w środowisku biologicznym. Obowiązek zatrudniania asystentów rodziny istnieje od 2015 roku, jednakże ośrodki pomocy społecznej w powiecie słupskim systematycznie wprowadzały nowe rozwiązania we wspieraniu rodziny i zatrudniały asystentów od 2012 roku. Zgodnie ze standardem ustawowym

liczba rodzin, z którymi jeden asystent może prowadzić pracę jest uzależniona od stopnia trudności wykonywanych zadań, jednakże nie może ona przekroczyć 15.

Wykres 15.

Liczba rodzin, z którymi pracowali asystenci rodziny w latach 2017 – 2022 w gminach

* GOPS w Smołdzinie nie zatrudniał asystenta rodziny w latach 2022 i 2023, natomiast GOPS w Damnicy w okresie od 1.05.2022 do 9.10.2023.

Na koniec roku 2022 w sumie w powiecie słupskim zatrudnionych było 15 asystentów rodziny, po jednym w gminach: Głównyzyce, Kobylnica, Potęgowo, Ustka, po dwóch w gminach Dębica Kaszubska i Słupsk, po trzech w gminie Kępice i mieście Ustka. W większości gmin asystenci pracują na etatach, tylko w gminie Smółdzino zatrudnienie odbywa się w oparciu o umowę cywilno – prawną (w latach 2022 i 2023 nie zatrudniano tam asystenta, ze względu na brak kandydatów, pomimo ogłaszanych naborów). W roku 2017 z asystentem w powiecie słupskim współpracowało 196 rodzin, podczas gdy w roku 2018 – 199, a w roku 2019 – 192. Kolejno w roku 2020 – 173, w 2021 – 187 i 2022 – 174. Asystenci pracowali również z rodzinami, których dzieci umieszczone zostały w pieczy zastępczej – w 2017 – z 30 takimi rodzinami, w 2018 – 24, 2019 – 29. Natomiast w 2020 były to 22 rodziny, w 2021 – 28, w 2022 – 23. W wyniku tej współpracy do rodzin biologicznych w roku 2019 powróciło 10 dzieci, natomiast w 2018 tylko 1. W kolejnych latach liczba powrotów wynosiła w 2020 – 2, w 2021 – 3, w 2022 – 11. Do roku 2021 obserwowana była tendencja zdecydowanie malejąca, co było bardzo negatywnym zjawiskiem i wpływało również na wzrost liczby dzieci przebywających w pieczy zastępczej do pełnoletności. Duży wzrost nastąpił w roku 2022.

Na podstawie uzyskanych danych z ośrodków pomocy społecznej funkcjonujących w powiecie słupskim sporządzono analizę rodzin zagrożonych odebraniem dzieci i umieszczeniem ich poza środowiskiem rodzinnym. Poniższa tabela przedstawia liczbę takich rodzin z podziałem na wiek oraz dzieci zagrożonych oddzieleniem od rodziny biologicznej i umieszczeniem w pieczy zastępczej.

Tabela 10.

Rodziny zagrożone odebraniem dzieci z podziałem na gminy powiatu słupskiego (wg danych uzyskanych z ośrodków pomocy społecznej) stan na dzień 31.07.2023 r.

GMINA/MIASTO	LICZBA RODZIN	LICZBA DZIECI	WIEK DZIECI	
			0 – 9 lat	10 – 18 lat
Damnica	2	9	7	2
Dębica Kaszubska	1	2	0	2
Głównyzyce	4	15	8	7
Kobylnica	8	19	11	8
Kępice	4	8	8	0
Potęgowo	3	7	3	4
Słupsk	2	5	5	0
Smółdzino	1	1	1	0
Gmina Ustka	2	5	4	1

Miasto Ustka	17	34	11	23
RAZEM	44	105	58	47

Wskazane przez gminy rodziny najczęściej objęte są pracą asystentów rodzin, nadzorami kuratorskimi, pracują z nimi również pracownicy socjalni ośrodków pomocy społecznej, pedagodzy szkolni, jednakże mimo interdyscyplinarnego wsparcia nie zawsze udaje się przeciwdziałać negatywnym skutkom ich funkcjonowania. Pożądanym rezultatem pracy ze wskazanymi rodzinami będzie pozostawienie dzieci w rodzinach naturalnych. Jednakże ze względu na skalę zagrożenia, biorąc pod uwagę także statystyki lat poprzednich istnieje duże prawdopodobieństwo konieczności umieszczenia niektórych dzieci w pieczy zastępczej. Stąd niezbędne jest zapewnienie przez powiat miejsc zarówno w pieczy rodzinnej, jak i instytucjonalnej.

Niestety należy również podkreślić, iż na liczbę dzieci zagrożonych odebraniem ze środowisk rodzinnych wpływa jakość pracy gmin z rodzinami biologicznymi. Gminy nie wykorzystują wszystkich narzędzi wsparcia rodzin znajdujących się w kryzysie opiekuńczo – wychowawczym. Z przeprowadzonej analizy wynika, że żadna z gmin nie oferuje rodzinom usług opiekuńczych, mało jest grup wsparcia, grup samopomocowych, praktycznie nie funkcjonują rodziny pomocowe, a nie wszystkie gminy zatrudniają specjalistów tj. psychologów, terapeutów czy mediatorów. Brak kompleksowego wsparcia rodziny w kryzysie powoduje pogłębienie się problemu, coraz gorsze funkcjonowanie rodziców, a w konsekwencji konieczność umieszczenia dzieci w pieczy zastępczej.

Tabela 11.

Formy pracy z rodziną biologiczną w gminach powiatu słupskiego w 2022 roku (wg danych uzyskanych z ośrodków pomocy społecznej)

Forma pracy z rodziną	Liczba rodzin korzystających ze wsparcia w danych formach									
	Damnica	Dębica K.	Główczyce	Kępcze	Kobylnica	Potęgowo	Słupsk	Smoldzino	Gm. Ustka	M. Ustka
Asystent rodziny	8	33	15	34	12	18	21	0	8	22
Konsultacje i poradnictwo specjalistyczne	0	40	0	64	0	57	111	8	18	31
Terapia i mediacje	0	0	0	0	0	0	0	8	1	0
Usługi opiekuńcze dla rodzin z dziećmi	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Usługi specjalistyczne dla rodzin z dziećmi	0	0	2	2	3	0	0	0	1	3

Pomoc prawna	0	29	0	62	0	0	5	8	15	36
Grupy wsparcia dla rodzin	0	0	0	0	0	0	9	8	0	0
Grupy samopomocowe	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Rodziny pomocowe	0	0	0	0	0	0	0	3	0	0
Placówki wsparcia dziennego	0	0	0	0	0	0	0	8	40	18

VII. LIMIT RODZIN ZASTĘPCZYCH ZAWODOWYCH W LATACH 2024 – 2026

Ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej wprowadza obowiązek planowania i limitowania zawodowych rodzin zastępczych funkcjonujących w powiecie. Na podstawie analizy danych dotyczących funkcjonowania pieczy zastępczej, informacji gmin na temat zagrożeń w środowiskach rodzin biologicznych, uwzględniając realne możliwości finansowe powiatu, ustala się limit rodzin zastępczych zawodowych w latach 2024 – 2026, jak w poniższej tabeli.

Tabela 12.

Limit zawodowych rodzin zastępczych w powiecie śluskim na lata 2024 – 2026

Rok	Planowany limit rodzin zastępczych zawodowych, bez rodzinnych domów dziecka
2024	16
2025	20
2026	22

Limit nie uwzględnia rodzinnych domów dziecka. Obecnie w powiecie funkcjonuje 8 rodzinnych domów dziecka (stan na 31.12.2023 r.), które powstają na ogół na bazie już istniejących rodzin zastępczych zawodowych, po spełnieniu przez nich odpowiednich warunków oraz ukończeniu wymaganych szkoleń.

VIII. CELE I KIERUNKI DZIAŁANIA POWIATOWEGO PROGRAMU ROZWOJU PIECZY ZASTĘPCZEJ NA LATA 2024 – 2026

Celem głównym Powiatowego Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej na lata 2024 – 2026 jest tworzenie warunków do dalszego rozwoju systemu pieczy zastępczej w powiecie śluskim oraz profesjonalizacja udzielanego wsparcia.

Cele szczegółowe oraz kierunki działań Powiatowego Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej na lata 2024 – 2026 przedstawia poniższa tabela.

Cel 1	
Rozwój rodzinnych form pieczy zastępczej oraz integracja środowiska	
Zakładany efekt	
<i>Zakłada się stałe pozyskiwanie nowych kandydatów do pełnienia niezawodowych i zawodowych form pieczy zastępczej, a w konsekwencji zwiększenie liczby miejsc w rodzinnej pieczy. Istotne jest budowanie pozytywnego wizerunku rodzinnej pieczy zastępczej oraz stworzenie warunków do umożliwienia wymiany doświadczeń między rodzicami zastępczymi oraz budowanie właściwych relacji między wychowankami.</i>	
Realizator – Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Słupsku.	
Zadania	Wskaźnik monitorujący
Promowanie idei rodzicielstwa zastępczego w środowisku oraz budowanie pozytywnego wizerunku rodzinnej pieczy zastępczej;	liczba zrealizowanych inicjatyw promujących rodzicielstwo zastępcze, liczba rozpropagowanych materiałów promocyjnych, liczba zrealizowanych publikacji dotyczących pozytywnego wizerunku pieczy zastępczej;
Pozyskiwanie kandydatów do prowadzenia rodzinnych form pieczy zastępczej;	liczba pozyskanych kandydatów do pełnienia poszczególnych form pieczy zastępczej;
Organizowanie szkoleń dla kandydatów na rodziny zastępcze, do prowadzenia RDD i placówek opiekuńczo-wychowawczych typu rodzinnego;	liczba przeprowadzonych szkoleń dla kandydatów, liczba uczestników szkoleń dla kandydatów, liczba pozytywnie zakwalifikowanych kandydatów do pełnienia poszczególnych form pieczy zastępczej;
Organizowanie spotkań integracyjnych i okolicznościowych dla rodzinnej pieczy zastępczej;	liczba zorganizowanych spotkań, liczba osób uczestniczących w wydarzeniach;
Umożliwianie dostępu do zajęć rozwijających zainteresowania i talenty wychowanków rodzinnej pieczy zastępczej;	liczba zorganizowanych zajęć/wydarzeń, liczba dzieci, które uczestniczyły w zajęciach/wydarzeniach;
Organizacja konkursów tematycznych kierowanych do dzieci przebywających w rodzinnej pieczy zastępczej;	liczba zorganizowanych konkursów, liczba dzieci uczestnicząca w konkursach, liczba rodzin, z których dzieci uczestniczyły w konkursach;
Promowanie wolontariatu na rzecz pieczy zastępczej.	liczba podjętych inicjatyw z zakresu promowania wolontariatu, liczba publikacji w mediach/mediach społecznościowych dotyczących wolontariatu na rzecz pieczy zastępczej,

	liczba rozpropagowanych materiałów promujących wolontariat.
--	---

Cel 2	
Wspieranie funkcjonowania rodzinnej pieczy zastępczej i przeciwdziałanie sytuacjom kryzysowym	
Zakładany efekt	
<i>Poprzez dalsze profesjonalne wsparcie rodziny będą mogły realizować powierzone zadania adekwatnie do potrzeb dzieci. Stały wzrost kompetencji wychowawczych rodzin będzie gwarantem profesjonalnego wywiązywania się z powierzonych zadań z zakresu pieczy zastępczej. Udzielane wsparcie ma przeciwdziałać również wypaleniu zawodowemu rodzin.</i>	
Realizator – Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Słupsku.	
Zadania	Wskaźnik monitorujący
Prowadzenie grup wsparcia dla rodzinnych form pieczy zastępczej;	liczba rodzin korzystających z grup wsparcia, liczba przeprowadzonych grup wsparcia;
Udzielanie rodzinom zastępczym i prowadzącym RDD wsparcia psychologicznego, pedagogicznego, prawnego oraz terapeutycznego;	liczba rodzin, osób objętych wsparciem psychologicznym, pedagogicznym, prawnym i terapeutycznym, liczba zatrudnianych specjalistów;
Organizowanie szkoleń podnoszących kompetencje wychowawcze rodzin zastępczych i prowadzących RDD;	liczba przeprowadzonych szkoleń, liczba rodzin uczestniczących w szkoleniach;
Udzielanie wsparcia rodzinom zastępczym poprzez rodziny pomocowe;	liczba rodzin, którym udzielono wsparcia poprzez rodziny pomocowe;
Zapewnienie rodzinom wsparcia koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej;	liczba rodzin objętych wsparciem koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej, liczba zatrudnionych koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej;
Organizowanie dla rodzin zastępczych pomocy wolontariuszy;	liczba rodzin/osób, którym udzielono wsparcia wolontariuszy, liczba wolontariuszy współpracujących z organizatorem rodzinnej pieczy zastępczej;
Organizowanie grup wsparcia dla dzieci i młodzieży z rodzin zastępczych;	liczba dzieci uczestniczących, liczba przeprowadzonych grup wsparcia;
Organizowanie wsparcia psychoedukacyjnego dla dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej;	liczba dzieci objętych działaniami psychoedukacyjnymi, warsztatami

	tematycznymi, terapeutyczno – edukacyjnymi, wsparciem edukacyjnym;
Zorganizowanie Treningu Umiejętności Społecznych dla dzieci mających trudności w funkcjonowaniu społecznym;	liczba dzieci uczestniczących, liczba przeprowadzonych treningów;
Organizowanie terapii SI;	liczba dzieci uczestniczących, liczba przeprowadzonych terapii SI;
Organizowanie zajęć/warsztatów rozwijających zainteresowania wychowanków rodzinnej pieczy zastępczej;	liczba zorganizowanych zajęć/warsztatów, liczba dzieci, które uczestniczyły w zajęciach/wydarzeniach;
Organizowanie spotkań z przedstawicielami instytucji współpracujących w celu doskonalenia jakości współpracy w obszarze rodzinnej pieczy zastępczej.	liczba zorganizowanych spotkań, liczba uczestników spotkań, liczba instytucji biorących udział w spotkaniach.

Cel 3	
Zapewnienie wysokiego poziomu usług w zakresie instytucjonalnej pieczy zastępczej	
Zakładany efekt	
<i>Założeniem jest stałe podnoszenie standardu usług instytucjonalnej pieczy zastępczej i elastyczne dostosowywanie się do indywidualnych potrzeb dzieci.</i>	
Realizator – Centrum Administracyjne Domów dla Dzieci	
Zadania	Wskaźnik monitorujący
Systematyczne podnoszenie standardów bytowych w placówkach opiekuńczo – wychowawczych Centrum Administracyjnego Domów dla Dzieci;	liczba placówek w których podniesiono standard, kwota przeznaczona na podnoszenie standardu;
Organizowanie spotkań integracyjnych i okolicznościowych dla wychowanków przebywających w placówkach Centrum Administracyjnego Domów dla Dzieci;	liczba spotkań, liczba dzieci uczestniczących w inicjatywach integracyjnych;
Diagnozowanie specjalistyczne dzieci po traumatycznych przejściach;	liczba sporządzonych diagnoz, liczba odbytych konsultacji w celu sporządzenia diagnoz;
Udzielanie wsparcia psychologicznego adekwatnie do potrzeb dzieci i wskazań przeprowadzanych diagnoz;	liczba dzieci objętych wsparciem psychologicznym, liczba konsultacji, liczba zatrudnionych specjalistów;
Obejmowanie dzieci działaniami terapeutycznymi;	liczba dzieci objętych działaniami terapeutycznymi, liczba zatrudnionych specjalistów;
Utworzenie kameralnej placówki specjalistyczno – terapeutycznej;	liczba miejsc w placówce dla dzieci z niepełnosprawnościami;

Zagospodarowanie czasu wolnego wychowankom instytucjonalnej pieczy zastępczej;	liczba zorganizowanych inicjatyw, liczba dzieci uczestniczących w różnego rodzaju inicjatywach, wypoczynku letnim, zimowym;
Wzmacnianie kompetencji osób zatrudnionych w placówkach poprzez zapewnienie im oferty szkoleń adekwatnych do potrzeb dzieci, z którymi pracują;	liczba przeszkolonych pracowników, liczba zorganizowanych/zakupionych szkoleń;
Zapewnienie stabilnej kadry wychowawczej w placówkach opiekuńczo – wychowawczych;	liczba podjętych działań, liczba wychowawców ze stażem powyżej 3 lat, liczba pracowników, którzy odeszli z pracy w placówkach;
Organizacja spotkań z przedstawicielami instytucji współpracujących w celu doskonalenia jakości współpracy w obszarze instytucjonalnej pieczy zastępczej.	liczba zorganizowanych spotkań, liczba uczestników spotkań, liczba instytucji biorących udział w spotkaniach.

Cel 4	
Zwiększenie szans dzieci na powrót do środowiska rodzinnego	
Zakładany efekt	
<i>Założeniem jest podejmowanie wszelkich możliwych, w ramach kompetencji, działań mających na celu doprowadzenie do zwiększenia liczby dzieci wracających do środowisk rodzinnych</i>	
Realizatorzy: Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Słupsku, Centrum Administracyjne Domów dla Dzieci.	
Zadania	Wskaźnik monitorujący
Współpraca z asystentami rodzin biologicznych dzieci umieszczonych w pieczy rodzinnej i instytucjonalnej;	liczba planów pomocy dziecku skonstruowanych we współpracy z asystentem rodziny, liczba ocen sytuacji dziecka dokonanych z udziałem asystenta rodziny, liczba dzieci, które powróciły do rodzin biologicznych;
Udzielanie rodzicom biologicznym dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej poradnictwa specjalistycznego;	Liczba rodziców biologicznych korzystających ze wsparcia pracowników w czasie spotkań z dziećmi umieszczonymi w pieczy zastępczej; liczba udzielonych porad pedagogicznych, psychologicznych, prawnych rodzicom biologicznym dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej, liczba kontraktów podpisanych z rodzicami dzieci przebywających w placówkach;

Przeprowadzanie szkoleń z zakresu Szkoły dla Rodziców dla rodziców biologicznych dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej współpracujących na rzecz powrotu dzieci do rodzin;	liczba osób uczestniczących w szkoleniach, liczba zorganizowanych szkoleń;
Przeprowadzenie Treningu Zastępowania Agresji dla rodziców dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej współpracujących na rzecz powrotu dzieci do rodzin;	liczba osób uczestniczących w treningu, liczba zorganizowanych treningów,;
Umożliwianie i pomoc w kontaktach dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej z rodzicami biologicznymi (o ile sąd nie zadecyduje inaczej);	liczba dzieci, które utrzymują kontakt z rodzinami biologicznymi, liczba dzieci, dla których organizowano w PCPR/placówkach spotkania z rodzicami biologicznymi,
Udostępnianie pomieszczeń przyjaznych dziecku do realizacji kontaktów dzieci przebywających w pieczy z rodzicami biologicznymi;	liczba pomieszczeń dostosowanych do potrzeb dzieci, w których odbywają się spotkania z rodzicami biologicznymi;
Zorganizowanie warsztatów/zajęć dla dzieci i rodziców biologicznych na rzecz ukazywania w jaki sposób budować relacje i jak spędzać wspólnie czas;	liczba dzieci, które wzięły udział w warsztatach/zajęciach z rodzinami biologicznymi, liczba dzieci, dla których organizowano w PCPR/placówkach warsztaty/zajęcia z rodzicami biologicznymi;
Monitorowanie urlopowań do domów rodzinnych dzieci przebywających w instytucjonalnej i rodzinnej pieczy zastępczej.	liczba dzieci urlopowanych do domów rodzinnych, liczba informacji przekazanych instytucjom pracującym z rodzinami.

Cel 5

Wzmacnianie kompetencji społecznych i zawodowych usamodzielnianych wychowanków

Zakładany efekt

Zakładanym efektem zaplanowanych działań jest wyposażenie usamodzielnianych wychowanków pieczy zastępczej w kompetencje społeczne i zawodowe pozwalające im na samodzielne, dobre funkcjonowanie po opuszczeniu pieczy zastępczej. Pożądanym efektem jest również popraw wskaźnika realizacji indywidualnych planów usamodzielnienia.

Realizatorzy: Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Słupsku, Centrum Administracyjne Domów dla Dzieci,

Zadania	Wskaźnik monitorujący
Podnoszenie wiedzy i świadomości wychowanków pieczy zastępczej na temat znaczenia procesu usamodzielnienia;	liczba opracowanych publikacji, liczba rozpropagowanych publikacji, liczba informacji na stronach internetowych PCPR i CADdD,

	liczba zorganizowanych szkoleń/spotkań/pogadanek nt. procesu usamodzielnienia;
Wspieranie osób usamodzielnianych w aktywnym uczestniczeniu w życiu społecznym, kontynuowaniu nauki i uzyskiwaniu kwalifikacji zawodowych;	liczba realizowanych indywidualnych programów usamodzielnienia, liczba wychowanków, którzy zakończyli proces usamodzielnienia, liczba pracowników współpracujących z osobami usamodzielnianymi;
Organizowanie wsparcia szkoleniowego nakierowanego na podnoszenie kompetencji społecznych i zawodowych osób usamodzielnianych;	liczba zorganizowanych szkoleń/warsztatów, liczba wychowanków uczestniczących w szkoleniach/warsztatach;
Prowadzenie poradnictwa specjalistycznego dla osób usamodzielnianych;	liczba wychowanków korzystających z poradnictwa specjalistycznego;
Prowadzenie poradnictwa i szkoleń dla opiekunów usamodzielnienia;	liczba przeszkolonych opiekunów, liczba udzielonych porad;
Prowadzenie grupy wsparcia dla usamodzielnianych wychowanków;	liczba przeprowadzonych grup wsparcia, liczba osób uczestniczących w spotkaniach;
Pomoc osobom usamodzielnianym w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych.	liczba wychowanków korzystających z mieszkania chronionego, liczba wychowanków, którym udzielono pomocy w pozyskaniu mieszkania z zasobów gminy, liczba wychowanków, którzy uzyskali mieszkania z zasobów gminnych.
Realizacja bonów edukacyjnych dla usamodzielnianych wychowanków	liczba wychowanków korzystających z bonów edukacyjnych

IX. PLAN ROZWOJU RODZINNEJ PIECZY ZASTĘPCZEJ

W celu rozwoju rodzinnej pieczy zastępczej w powiecie słupskim poza zadaniami zaplanowanymi w ramach celu 1 niniejszego programu realizowane będą następujące działania:

- zabezpieczenie w budżecie powiatu środków na zawarcie umów z nowymi kandydatami na rodziny zastępcze zawodowe lub rodzinne domy dziecka,
- podnoszenie wynagrodzeń rodzin zastępczych zawodowych i rodzinnych domów dziecka co najmniej raz w roku,
- zapewnienie środków na systematyczny wzrost wysokości świadczeń fakultatywnych wypłacanych rodzinom zastępczym i rodzinnym domom dziecka,

- organizacja uroczystego Dnia Rodzicielstwa Zastępczego celem uhonorowania i docenienia roli osób pełniących te funkcje,
- wspieranie przez jednostki organizacyjne powiatu wszelkich form promocji rodzicielstwa zastępczego,
- realizacja projektów służących rozwojowi rodzinnej pieczy zastępczej.

X. PLAN OGRANICZANIA LICZBY DZIECI W INSTYTUCJONALNEJ PIECZY ZASTĘPCZEJ

W celu ograniczania liczby dzieci w instytucjonalnej pieczy zastępczej w powiecie słupskim w latach 2024 – 2026 zrealizowane zostaną następujące działania:

- zmniejszenie liczby miejsc w Domu przy Lotha w Słupsku o 2,
- zmniejszenie liczby miejsc socjalizacyjnych w Domu przy Kochanowskiego w Ustce o 2, kosztem uruchomienia 2 miejsc interwencyjnych,
- w miarę możliwości umieszczanie docelowo w rodzinnej pieczy zastępczej dzieci początkowo przebywających w placówkach na miejscach interwencyjnych.

XI. ŹRÓDŁA FINANSOWANIA PROGRAMU

Źródłem finansowania zadań Powiatowego Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej na lata 2024 – 2026 będą środki finansowe:

- z budżetu powiatu słupskiego,
- z budżetu państwa w ramach dotacji na dofinansowanie zadań własnych,
- z budżetów samorządów gminnych, zobowiązanych do współfinansowania pobytu dzieci w pieczy zastępczej,
- z budżetów innych powiatów, zobowiązanych do zwrotu wydatków za dzieci umieszczone w pieczy zastępczej na terenie powiatu słupskiego,
- z odpłatności rodziców biologicznych,
- pozyskane z innych programów, m.in. z programu regionalnego Fundusze Europejskie dla Pomorza 2021-2027.

XII. ODBIORCY PROGRAMU

Odbiorcami Powiatowego Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej na lata 2024 – 2026 będą następujące osoby:

- dzieci przebywające w pieczy zastępczej,

- rodziny zastępcze i osoby prowadzące rodzinne domy dziecka,
- rodzice biologiczni dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej,
- usamodzielniani wychowankowie pieczy zastępczej,
- kandydaci do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej, rodziny zastępczej niezawodowej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka oraz kandydaci do pełnienia funkcji dyrektora placówki opiekuńczo-wychowawczej typu rodzinnego,
- rodziny pomocowe sprawujące czasową opiekę nad dzieckiem pozbawionym opieki rodziców.

XIII. REALIZATORZY PROGRAMU

Koordynatorem Powiatowego Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej na lata 2024 – 2026 będzie Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Słupsku, które przy jego realizacji będzie współpracowało z następującymi podmiotami:

- rodzinami zastępczymi,
- placówkami opiekuńczo–wychowawczymi,
- rodzinami pomocowymi,
- ośrodkami pomocy społecznej i asystentami rodziny,
- sędziami i kuratorami Wydziału Rodzinnego Sądu Rejonowego,
- organizacjami pozarządowymi, kościołami i związkami wyznaniowymi.

XIV. MONITOROWANIE REALIZACJI PROGRAMU

Monitoring programu będzie polegał na zbieraniu danych dotyczących zrealizowanych zadań od podmiotów zaangażowanych w jego realizację, przez koordynatora, tj. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Słupsku, w celu oceny, czy osiąga on założone cele.

Dyrektor Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Słupsku będzie przedkładał Radzie Powiatu Słupskiego roczne sprawozdanie z realizacji Programu, które będzie stanowiło integralną część corocznego sprawozdania z działalności Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Słupsku.

UZASADNIENIE

do projektu uchwały Rady Powiatu Słupskiego w sprawie uchwalenia Powiatowego Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej na lata 2024 – 2026

Zgodnie z art. 180 pkt 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej do zadań własnych powiatu należy opracowanie i realizacja 3-letnich powiatowych programów dotyczących rozwoju pieczy zastępczej, zawierających między innymi plan rozwoju rodzinnej pieczy zastępczej, plan ograniczania liczby dzieci w instytucjonalnej pieczy zastępczej oraz limit rodzin zastępczych zawodowych na dany rok kalendarzowy, uwzględniający założenia wynikające z planu rozwoju rodzinnej pieczy zastępczej, konieczność zapewnienia dzieciom z terenu powiatu rodzinnej pieczy zastępczej oraz ograniczanie liczby dzieci w instytucjonalnej pieczy zastępczej.

Poprzedni Program realizowany był w latach 2021 – 2023. Dokument na kolejne trzy lata został opracowany przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Słupsku w porozumieniu z Centrum Administracyjnym Domów dla Dzieci. Program zawiera szczegółową charakterystykę rodzinnej i instytucjonalnej pieczy zastępczej, analizę umieszczeń dzieci w pieczy zastępczej oraz prognozę zagrożeń w tym zakresie, a także limit rodzin zastępczych zawodowych oraz plan rozwoju rodzinnej pieczy zastępczej i plan ograniczania liczby dzieci w instytucjonalnej pieczy zastępczej.

Celem głównym Powiatowego Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej na lata 2024 – 2026 jest **tworzenie warunków do dalszego rozwoju systemu pieczy zastępczej w powiecie słupskim oraz profesjonalizacja udzielanego wsparcia**. Określono również **pięć celów szczegółowych** oraz kierunki działań w ramach tych celów. W ramach programu zakłada się: dalszy rozwój i wspieranie funkcjonowania rodzinnych form pieczy zastępczej, integrację środowiska, przeciwdziałanie sytuacjom kryzysowym w pieczy zastępczej, zapewnienie wysokiego poziomu usług w zakresie instytucjonalnej pieczy zastępczej, działania na rzecz powrotu dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej do środowisk rodzinnych oraz wzmacnianie kompetencji społecznych i zawodowych usamodzielnianych wychowanków. Z diagnozy wynika, że liczba dzieci umieszczanych w pieczy zastępczej jest stale wysoka, są to głównie dzieci w wieku do 10 lat, coraz więcej wychowanków posiada różnego rodzaju zaburzenia rozwojowe i problemy zdrowotne, nadal niska jest liczba dzieci powracających do rodzin naturalnych. To wszystko powoduje konieczność dalszego intensywnego rozwoju rodzinnej pieczy zastępczej, specjalistycznego wsparcia wychowanków pieczy i podejmowania pracy z rodzinami biologicznymi, co zostało zaplanowane w programie